

Bibliotheek van het federaal Parlement

De responsabilisering van ouders van delinquente minderjarigen

dossier nr. 93 – 10.01.2005

Deze elektronische versie maakt het mogelijk alle documenten van de papieren versie te raadplegen, die in elektronische vorm bestaan. Dit laatste is niet het geval voor bepaalde artikels van doctrine, die enkel in de papieren versie beschikbaar zijn. Deze papieren versie is voorbehouden aan de leden en de diensten van het federale Parlement.

Alle elektronische adressen waren toegankelijk op de datum van verschijning van het dossier.

Het is echter altijd mogelijk dat bepaalde adressen worden afgeschaft of veranderd.

INHOUDSTAFEL

INLEIDING.....	2
BELGIË.....	8
Parlementaire documenten.....	8
FRANKRIJK.....	9
Wetgeving.....	9
Parlementaire documenten.....	9
NEDERLAND.....	10
Wet- en regelgeving.....	10
Parlementaire documenten.....	10
Commentaar.....	10
DUITSLAND.....	12
Wetgeving.....	12
Arrest van het Grondwettelijk Hof van 16 januari 2003.....	12
Voorontwerp van wet.....	12
Rechtsleer.....	12
GROOT-BRITTANNIË.....	13
Wetgeving.....	13
Rechtsleer.....	13
Interessante links.....	13

Bibliotheek van het federaal Parlement

De responsabilisering van ouders van delinquente minderjarigen

dossier nr. 93 – 10.01.2005

INLEIDING

In België heeft de regering op 29 november 2004 een wetsontwerp ingediend strekkende tot hervorming van de wet van 8 april 1965 met betrekking tot de jeugdbescherming.

Eén van de maatregelen betreft de responsabilisering van de ouders van de delinquente minderjarige. Het is de bedoeling om hen, op straffe van een sanctie, nauwer bij de procedure te betrekken en hun een ouderstage te kunnen opleggen.

In dit dossier hebben wij, voor wat België betreft, rechtsleerartikels opgenomen i.v.m. het geheel van de voorgestelde hervorming alsook die artikels van het wetsontwerp die specifiek de responsabilisering van de ouders betreffen. Voor wat de andere landen betreft werd enkel dit laatste aspect onderzocht.

Wanneer in Frankrijk een minderjarige een misdrijf begaat, kunnen de ouders geen eigen strafrechtelijke aansprakelijkheid oplopen, in tegenstelling tot de burgerrechtelijke aansprakelijkheid (art. 121-1 Strafwetboek).

Toch zullen ze door de officier van de gerechtelijke politie worden ingelicht over de in verzekeringstelling van hun minderjarig kind (art. 4 van de ordonnantie nr 45-174 dd. 02/02/1945), zullen ze door de onderzoeksrechter of de kinderrechter worden opgeroepen om te worden gehoord en zullen ze op de hoogte worden gehouden van de evolutie van de procedure (art. 10 van de ordonnantie).

Indien de ouders of de wettelijke vertegenwoordigers van de minderjarige aan die oproeping geen gehoor geven, kunnen ze worden veroordeeld tot een burgerrechtelijke boete, die niet hoger mag zijn dan € 3750,- (art. 10-1 van de ordonnantie). De wettelijke vertegenwoordigers kunnen binnen 10 dagen verzet aantekenen tegen de veroordeling.

De ouders of de wettelijke vertegenwoordigers zullen op de hoogte worden gebracht van de beslissing van de rechter t.o.v. de minderjarige (art. 14-2 van de ordonnantie). Indien werd besloten tot het systeem van « vrijheid onder toezicht » zullen ze worden verwittigd van de aard van de maatregel en van de verplichtingen die dit meebrengt.

Indien een incident tijdens de vrijheid onder toezicht wijst op een gebrek aan toezicht vanwege de ouders of de voogd of de bewaker, kan de kinderrechter laatstgenoemden veroordelen tot een burgerrechtelijke boete van € 1,50 tot € 75,- (art. 26 van de ordonnantie).

Toch kunnen ouders worden veroordeeld tot strafrechtelijke sancties (een strafrechtelijke boete van € 30000 of een gevangenisstraf van 2 jaar) indien ze zich zonder wettelijk motief op zodanige wijze hebben onttrokken aan hun wettelijke

Bibliotheek van het federaal Parlement

De responsabilisering van ouders van delinquente minderjarigen

dossier nr. 93 – 10.01.2005

verplichtingen dat de gezondheid, de veiligheid, de moraliteit of de opvoeding van hun minderjarig kind in gevaar komt (art. 227-17 Strafwetboek).

Dit artikel vereist niet dat de minderjarige reeds een misdrijf heeft gepleegd, maar het kan in die hypothese worden toegepast.

De ouders zullen ook strafrechtelijk worden bestraft indien ze hun minderjarig kind ertoe hebben aangezet een misdaad of een wanbedrijf te begaan (art. 227-21 Strafwetboek). In de praktijk is het voor het parket erg moeilijk om ouders te vervolgen op basis van art. 227-17 Strafwetboek wegens het gebrek aan bewijs voor de ouderlijke tekortkomingen en voor het oorzakelijk verband bij een misdrijf begaan door een minderjarige. Wel kan de minderjarige in gevaar zelf genieten van de maatregelen van educatieve bijstand (art. 375 Burgerlijk Wetboek). Ten gevolge van de circulaire « alternatieven voor vervolging » 2002 zal het parket eerder alternatieven voorstellen zoals de ouderstage. Die ouderstage kan door het parket worden bevolen indien het delinquent gedrag van de minderjarige het gevolg lijkt te zijn van zware ouderlijke tekortkomingen. De stage heeft een dwingend karakter in die zin dat de weigering de stage te volgen het parket toelaat over te gaan tot vervolgingen op basis van art. 227-17 van het Strafwetboek, behalve indien er een gedragsverandering is bij de minderjarige.

De ouderstage bestaat uit een collectieve bijeenkomst over de rechten en plichten van ouders, gevolgd door een geïndividualiseerde vorming die niet langer mag duren dan 3 maand. Op het einde van de stage beslist de substituut van de procureur op basis van het eindrapport welk gevolg hieraan wordt gegeven.

Hoewel er geen eensgezindheid bestaat, lijkt de organisatie van ouderstages zoals ze reeds werden ingericht door de parketten van Toulon en Colmar zich te veralgemenen.

Thans is er geen wetsontwerp of wetsvoorstel over dit onderwerp.

In Nederland richt het jeugdstrafrecht zich in eerste instantie op de jeugdige dader zelf. Wel wil de overheid ouders op hun verantwoordelijkheid wijzen en hen bij de uitoefening daarvan zonodig ondersteuning geven. Dit gebeurt enerzijds door ouders nadrukkelijk te betrekken bij de afhandeling van zaken waarbij minderjarigen zijn betrokken en anderzijds door aandacht te besteden aan hun opvoedingsvaardigheden.

Wat de afhandeling van zaken met minderjarigen betreft, kunnen o.a. volgende punten worden aangestipt.

Voor jongeren tussen 12 en 18 jaar kan in bepaalde gevallen de Halt-afhandeling een alternatief bieden voor de gewone strafrechtelijke procedure. De ouders ontvangen een uitnodiging voor het inleidend gesprek van de Halt-afdoening. Tot 16 jaar moeten zij schriftelijk toestemming geven voor deze afhandeling en voor

Bibliotheek van het federaal Parlement

De responsabilisering van ouders van delinquente minderjarigen

dossier nr. 93 – 10.01.2005

jeugdigen tussen 16 en 18 jaar worden zij er schriftelijk van in kennis gesteld. Jongeren onder de 12 jaar kunnen niet strafrechtelijk worden vervolgd. Als zij echter een strafbaar feit hebben begaan, waarvoor een Halt-afhandeling mogelijk zou zijn, kan aan hen en hun ouders een Stop-reactie worden aangeboden. Deelname aan het Stop-programma kan enkel als de met het wettelijk gezag belaste ouder(s)/opvoeder(s) hun toestemming geven en actief mee willen werken. De Stop-reactie wordt beschouwd als een pedagogische handreiking aan de ouders. Als de problematiek voldoende ernstig is, kan de Raad voor de Kinderbescherming worden ingeschakeld. Sedert 1 januari 2005 is hier nog een extra tussenschakel bijgekomen : het Bureau Jeugdzorg. Dit bureau zorgt voor eventuele doorverwijzing naar de Raad voor de Kinderbescherming. Een medewerker van die Raad neemt contact op met de jongere en de ouders. De Raad gaat ook na of de jeugdige en/of het gezin hulp nodig heeft. Soms is vrijwillige hulp niet voldoende en dan kan de rechter een maatregel van kinderscherming uitspreken, waardoor het gezin verplicht wordt hulp aan te nemen. Indien het vergrijp voldoende ernstig is, wordt de zaak voor de kinderrechter gebracht. Krachtens artikel 496 van het Wetboek van Strafvordering worden de ouders of de voogd tot bijwoning van de terechtzitting opgeroepen. Indien zij daarop niet ingaan, is er geen sanctie voorzien.

Krachtens artikels 504 van dit wetboek worden ook, voor zover niet anders is bepaald, alle dagvaardingen en andere schriftelijke mededelingen voor de minderjarige ter kennis gebracht van zijn ouders of voogd.

Aan de IIde Kamer zijn diverse actieprogramma's voorgelegd waarin jeugddelinquentie en de aanpak van de ouders en de omgeving van de jongere aan bod komen. Onze aandacht gaat voornamelijk naar 'Jeugd terecht-Actieprogramma aanpak jeugdcriminaliteit 2003-2006'. De aanpak van de jeugdcriminaliteit wordt hierin in een breed perspectief geplaatst. Jeugdzorg en strafrechtelijke handhaving worden complementair beschouwd.

Bij problemen met jongeren acht het kabinet snel reageren naar de ouders toe belangrijk. Ook wordt eraan gedacht om meer mogelijkheden te scheppen voor vormen van niet-vrijblijvende opvoedingsondersteuning door middel van drang- en dwangmaatregelen. In dit kader werd in opdracht van het Ministerie van Justitie een onderzoek uitgevoerd inzake intensieve pedagogische thuishulp bij normovertredend gedrag.

In Duitsland is het statuut van de personen die verantwoordelijk zijn voor de opvoeding en van de wettelijke vertegenwoordiger van minderjarige delinquenten tijdens een procedure voor de jeugdrechtbank vastgelegd in artikel 67 van de wet op de jeugdrechtbanken (JGG – Jugendgerichtsgesetz).

Bibliotheek van het federaal Parlement

De responsabilisering van ouders van delinquente minderjarigen

dossier nr. 93 – 10.01.2005

Het JGG is verplicht van toepassing op de jongeren « Jugendliche » die op het ogenblik van de feiten tussen 14 en 18 jaar oud zijn ; het kan facultatief toegepast worden op de jonge volwassenen « Heranwachsende » die op het moment van de feiten tussen 18 en 21 jaar oud zijn.

De in dit dossier opgenomen artikels hebben betrekking op de « Jugendliche », maar een aantal van deze artikels zijn naar analogie ook van toepassing op de « Heranwachsende ».

Artikel 67 van de wet voorziet dat de personen die verantwoordelijk zijn voor de opvoeding en de wettelijke vertegenwoordiger, net zoals de verdachten, het recht hebben om gehoord te worden, vragen te stellen, verzoeken in te dienen of aanwezig te zijn bij handelingen die deel uitmaken van het onderzoek.

Tijdens de voorafgaande procedure moeten de voor de opvoeding verantwoordelijke personen, net als de wettelijke vertegenwoordiger, in de mate van het mogelijke gehoord worden (§43).

Tijdens de rechtsprekende procedure moet de voorzitter een dagvaarding om te verschijnen uitspreken in hoofde van de verantwoordelijke voor de opvoeding en van de wettelijke vertegenwoordiger. De bepalingen die betrekking hebben op de dagvaarding om te verschijnen, op de gevolgen wanneer men niet verschijnt en op de vergoeding van de getuigen zijn naar analogie van toepassing (§50 (2)).

De voorzitter moet de aanwezigheid van de familieleden, van de verantwoordelijke voor de opvoeding en van de wettelijke vertegenwoordiger van de beschuldigde verbieden voor zover hun aanwezigheid een voorbehoud oproept (§51 (2)).

In zijn arrest van 16 januari 2003 heeft het federaal Grondwettelijk Hof voornoemd artikel 51 (2) vernietigd.

Volgens het Hof kan dit artikel niet samengaan met artikel 6 (2) van de Grondwet dat stelt : 'het grootbrengen en het opvoeden van kinderen zijn een natuurlijk recht van de ouders en een verplichting die hun bij voorrang toekomt'.

Een voorontwerp van wet houdende hervorming van de wet op de jeugdrechtsbanken staat momenteel ter discussie. Artikel 51 (2) werd gewijzigd teneinde het conform de grondwettelijke vereisten te maken.

In Groot-Brittannië voerde de Crime and Disorder Act 1998 de parenting orders in die, na een proefperiode in een deel van het land, op nationaal vlak in werking traden op 1 juni 2000. De bedoeling van deze parenting orders is om ouders bij te staan in de opvoeding van hun kinderen en diegene die de verantwoordelijkheid voor hun kinderen niet opnemen hiertoe te verplichten. De parenting orders werden door de Anti-Social Behaviour Act 2003 gewijzigd zodat ze flexibeler en in meer gevallen konden worden toegepast. De Anti-Social Behaviour Act 2003 voerde daarnaast ook het begrip parenting contract in.

Bibliotheek van het federaal Parlement

De responsabilisering van ouders van delinquente minderjarigen

dossier nr. 93 – 10.01.2005

Concreet kan de rechtbank in de volgende gevallen een parenting order opleggen :

- wanneer een rechtbank een child safety order (bij misdrijven begaan door kinderen jonger dan 10 jaar) oplegt ;
- wanneer een rechtbank een anti-social behaviour order oplegt. Dit is een maatregel die opgelegd wordt aan jongeren ouder dan 10 jaar wiens gedrag andere mensen (buiten zijn gezin) in nood brengt of intimideert. Een anti-social behaviour order kan zulke jongeren verbieden om op bepaalde plaatsen te komen of bepaalde handelingen te stellen ;
- wanneer een rechtbank een sex offender order oplegt (aan jongeren ouder dan 10 jaar wiens gedrag op seksueel vlak een bedreiging vormt voor de medeburgers) ;
- wanneer een kind of een jongere veroordeeld werd voor het plegen van een overtreding, wanbedrijf of misdaad ;
- wanneer een kind zonder geldige reden de lessen spijbelt en de ouder/voogd hiertegen niets onderneemt.

Het parenting order kan twee elementen bevatten, nl. de verplichting om begeleidingssessies bij te wonen, waarbij de ouder advies krijgt i.v.m. de omgang met kinderen, en de verplichting om een welbepaalde vorm van controle uit te oefenen over een kind (bijvoorbeeld het vergezellen naar de school), en dit gedurende maximaal 12 maanden.

Het opleggen van een parenting order bezorgt een ouder/voogd geen vermelding op een strafblad, maar wanneer de ouder/voogd verzuimt om het bevel na te leven kan dit wel als een misdrijf beschouwd worden en kan hij/zij hiervoor vervolgd worden.

Er kan een boete (tot 1000 £) of zelfs een gevangenisstraf opgelegd worden.

De naleving van een parenting order wordt gecontroleerd door een reclasseringsambtenaar, een sociaal werker of een lid van een Youth Offending Team (dit is een team dat op lokaal niveau samengesteld is en dat bestaat uit vertegenwoordigers van de politie, de reclasseringsdienst en lokale verantwoordelijken voor gezondheid, opvoeding, huisvesting en drugs- en alcoholmisbruik). Een parenting order kan in combinatie met andere strafmaatregelen opgelegd worden.

Een parenting contract is een vrijwillig aangegane overeenkomst tussen ouders of voogd(en) van een kind en een lid van een Youth Offending Team.

Het bestaat uit twee elementen, te weten een verklaring door de ouders of voogd(en) dat zij ermee instemmen om zich gedurende een afgesproken periode te houden aan de bepalingen van het contract (waaronder meestal de afspraak om begeleidingssessies te volgen), en een verklaring van een lid van een Youth Offending Team dat deze ermee instemt om de ouder(s) of voogd(en) te helpen het contract na te leven.

Bibliotheek van het federaal Parlement
De responsabilisering van ouders van delinquente
minderjarigen
dossier nr. 93 – 10.01.2005

Het grootste verschil tussen een parenting order en een parenting contract ligt dus in het vrijwillig karakter van dit laatste. Indien ouders of voogden zich niet houden aan de afspraken van een parenting contract worden zij hiervoor niet gesanctioneerd, maar de verantwoordelijke van het Youth Offending Team zal hiermee wel rekening houden bij zijn overweging om een formeel parenting order aan te vragen.

Naast de parenting orders en de parenting contracts hebben zowel de Britse regering als andere organisaties nog een groot aantal maatregelen ingevoerd die alle als hoofddoel hebben de jongeren uit de criminaliteit te houden. Via de URL-links in de inhoudstafel kan u meer informatie vinden over deze programma's.

B. Vansteelandt

Bibliotheek van het federaal Parlement
De responsabilisering van ouders van delinquente
minderjarigen
dossier nr. 93 – 10.01.2005

BELGIË

Parlementaire documenten

Wetsontwerp tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd

(artikels 3, 10, 15, 18 en 25)

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/1467/51K1467001.pdf>

Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

(artikels 78 t/m 81)

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0288/51K0288001.pdf>

Bibliotheek van het federaal Parlement
De responsabilisering van ouders van delinquente
minderjarigen
dossier nr. 93 – 10.01.2005

FRANKRIJK

Wetgeving

Strafwetboek : art. 121-1 en 227-17 e.v.
www.legifrance.gouv.fr - rubriek 'codes'

Ordonnantie nr. 45-174 van 02/02/1945 betreffende de jeugddelinquentie
www.legifrance.gouv.fr - rubriek 'autres textes législatifs et réglementaires'
(Journal Officiel) +
<http://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2002/2002461/ordonnance.pdf>
(wijzigingen aangebracht door de wet nr. 2002-1138 van 09/09/2002)

Parlementaire documenten

Verslag van 2002 van de Onderzoekscommissie over de jeugddelinquentie
(Senaat nr. 340) – (uittreksels uit deel I)
<http://www.senat.fr/rap/r01-340-1/r01-340-11.pdf>

Bibliotheek van het federaal Parlement
De responsabilisering van ouders van delinquente
minderjarigen
dossier nr. 93 – 10.01.2005

NEDERLAND

Wet- en regelgeving

Wetboek van Strafvordering : art. 486 tot en met 509
www.wetten.nl

Aanwijzing halt-afdoening
<http://www.halt.nl/?s=534>

Aanwijzing Stop-reactie
<http://www.halt.nl/?s=534>

Normen 2000 – versie 2
Beleidsregels met betrekking tot de werkwijze van de Raad voor de
Kinderbescherming
<http://www.kinderbescherming.nl/normen2000/index.asp>

Parlementaire documenten

Jeugdcriminaliteit : stuk 28741, nr. 1, 3, 4, 5 en stuk 24587, nr. 112
<http://www.overheid.nl>

Commentaar

Algemeen informatiepakket Halt
<http://www.halt.nl/?s=560&gw=halt>

Twaalf-min problematiek
<http://www.justitie.nl/themas/jeugdcriminaliteit/themas/pre-justitieel/TwaalfMinProblematiek.asp?ComponentID=1899&SourcePageID=1906#1>

STOP-reactie voor twaalfminners
http://www.justitie.nl/publicaties/brochures_en_factsheets/factsheets/STOPreactie.asp?ComponentID=7706&SourcePageID=27956#1

De Raad voor Kinderbescherming en strafzaken
<http://www.kinderbescherming.nl/strafzaken/index.asp>

Bibliotheek van het federaal Parlement
De responsabilisering van ouders van delinquente
minderjarigen
dossier nr. 93 – 10.01.2005

Opvoeden in onmacht, of... ?

Een meta-analyse van 17 methodieken voor intensieve pedagogische thuishulp bij normovertredend gedrag (juni 2004)

http://www.wodc.nl/images/ewb04opv_tcm11-10366.pdf

Multisysteemtheorie- 'Hulp aan huis' voor gewelddadige, antisociale jongeren

http://www.justitie.nl/Images/11_58055.pdf

Ouders en reacties op jeugdcriminaliteit

http://www.justitie.nl/themas/jeugdcriminaliteit/publicaties/raporten_notas/OudersEnReactiesOpJeugdcriminaliteit.asp?ComponentID=6158&SourcePageID=2458#1

Bibliotheek van het federaal Parlement
De responsabilisering van ouders van delinquente
minderjarigen
dossier nr. 93 – 10.01.2005

DUITSLAND

Wetgeving

Jugendgerichtsgesetz

<http://bundesrecht.juris.de/bundesrecht/jgg/index.html>

Artikel 6 van de Grondwet

<http://www.jura.uni-sb.de/BIJUS/grundgesetz/>

Arrest van het Grondwettelijk Hof van 16 januari 2003

Bundesverfassungsgericht 2BVR 716/01

http://www.bverfg.de/entscheidungen/frames/rs20030116_2bvr071601

Voorontwerp van wet

Referentenentwurf – Entwurf eines Zweiten Gesetzes zur Änderung des Jugendgerichtsgesetzes (2. JGGÄndG)

http://www.bundesgerichtshof.de/gesetzesmaterialien/JugendgerichtsG/RefE_08_04_04.pdf

Rechtsleer

Jugend im Strafrecht- Eröffnungsvortrag zum 26. Deutschen Jugendgerichtstag (ZJJ 4/2004)

<http://www.dvjj.de/data/pdf/e4077b25a8063fbf90043385f9972ed0.pdf>

Bibliotheek van het federaal Parlement
De responsabilisering van ouders van delinquente
minderjarigen
dossier nr. 93 – 10.01.2005

GROOT-BRITTANNIË

Wetgeving

The Education (Parenting Orders) (England) Regulations 2004
<http://www.legislation.hmso.gov.uk/si/si2004/20040182.htm>

Anti-Social Behaviour Act 2003 (sections 8 –10)
www.legislation.hmso.gov.uk/acts/acts2003/20030038.htm

Criminal Justice Act 2003 (section 324)
<http://www.hmso.gov.uk/acts/acts2003/20030044.htm#aofs>

Crime and Disorder Act 1998 (sections 18-29)
www.legislation.hmso.gov.uk/acts/acts1998/19980037.htm

Education Act 1996 (sections 443-444)
<http://www.hmso.gov.uk/acts/acts1996/96056-bv.htm>

Rechtsleer

Parenting Contracts and Orders Guidance, Norwich, The Stationary Office, 2004
www.homeoffice.gov.uk/docs3/parentingorderguidance.pdf

Respect and Responsibility – Taking a stand against anti-social behaviour, Norwich, The Stationary Office, 2003, 23-31
http://www.homeoffice.gov.uk/docs2/asb_Respect_and_Responsibility.pdf

Interessante links

<http://www.homeoffice.gov.uk/justice/sentencing/youthjustice/index.html>

<http://www.everychildmatters.gov.uk/content/documents/EveryChildMatters.pdf>

<http://www.youth-justice-board.gov.uk/Publications/Downloads/YouthSurvey2004.pdf>

Bibliotheek van het federaal Parlement
De responsabilisering van ouders van delinquente
minderjarigen
dossier nr. 93 – 10.01.2005

<http://www.youth-justice-board.gov.uk/Publications/Scripts/default.asp?eP=YJB>

<http://www.auditcommission.gov.uk/reports/NATIONAL-REPORT.asp?CategoryID=&ProdID=7C75C6C3-DFAE-472d-A820-262DD49580BF>

<http://www.youth-justice-board.gov.uk/YouthJusticeBoard/LegislationAndReports/>

http://www.homeoffice.gov.uk/docs2/asb_Respect_and_Responsibility.pdf

<http://www.ourpartnership.org.uk/newspub2/story.cfm?id=225&sid=78>

<http://www.parentlineplus.org.uk>

<http://www.crimereduction.gov.uk/youth51.htm>

<http://www.prb.org.uk/research%20projects/project%20summaries/p118.htm>

<http://www.youth-justice-board.gov.uk/YouthJusticeBoard/YouthOffendingTeams/>

http://62.8.97.71/NR/rdonlyres/C899B0F5-2D6F-45B0-83C8-EB7D1665BC30/0/positive_parenting.pdf